

"OBSERVACIONES SOBRE LA LEY DE
LA AFINIDAD DE LAS VOCALES
EN EL BASCUENCE DE LIZASO,
VALLE DE ULZAMA"

"DECLINAISON BASQUE DE LIZASO"

"ORREAGA. - VERSION AL DIALECTO
VULGAR DE AUZA, VALLE DE ULZAMA,
POR D. VICENTE LAZCO, REDUCIDA
A LAS PERMUTACIONES REGULARES
DE LIZASO POR L.-L. B."

27 janvier 1881

Declinaison basque de Siraso.

In

1.	<u>Nominatif.</u>	Dembora	Elize	Guatre	Gaizki	Agó
2.	<u>Actif.</u>	demborak	elizek	guatrek	gaizkik	agok
3.	<u>Génitif.</u>	demboran <small>(sync. de demboraren)</small>	elizen	guatzen	gaizkien	agon
4.	<u>Datif.</u>	demborai <small>(sync. de demborari)</small>	elizei	guatzei	gaizkiei	agoi
5.	<u>Instrumental.</u>	demboraz	elizez	guatrez	gaizkiz	agoz
6.	<u>Relatif.</u>	demboratako, *ko	elizetako, *ko	guatretako, *ko	gaizkitako, *ko	agotako, *ko
7.	<u>Inessif.</u>	demboretan, *n	elizetan, *n	guatretan, *n	gaizkiten, *n	agotan, *n
8.	<u>Allatif.</u>	demboretara, *ra	elizetara, *ra	guatretara, *ra	gaizkitera, *re	agotara, *ra
9.	<u>Ablatif.</u>	demboretatik, *tik	elizetatik, *tik	guatretatik, *tik	gaizkitetik, *tik	agotatik, *tik

1.	<u>Nominatif.</u>	Dembora	Elize	Guatria	Gaizkie	Défini Sin Aguá
2.	<u>Actif.</u>	demborak	elizek	guatriak	gaizkiek	aguak
3.	<u>Génitif.</u>	demboran <small>(sync. de demboraren)</small>	elizen	guatrian	gaizkien	aguan
4.	<u>Datif.</u>	demborai <small>(sync. de demborari)</small>	elizei	guatriai	gaizkiei	aguai
5.	<u>Instrumental.</u>	demboraz	elizez	guatriaz	gaizkierz	aguar
6.	<u>Relatif.</u>	demborako	elizeko	guatreko	gaizkiko	agoko
7.	<u>Inessif.</u>	demboran	elizen	guatrian	gaizkien	aguan
8.	<u>Allatif.</u>	demborara	elizera	guatzera	gaizkire	agora
9.	<u>Ablatif.</u>	demboretatik	elizetik	guatretik	gaizkitik	agotik

1.	<u>Nominatif.</u>	Demborak	Elizek	Guatriak	Gaizkiek	Défini Aguak
2.	<u>Actif.</u>	demborak	elizek	guatriak	gaizkiek	aguak
3.	<u>Génitif.</u>	demboran <small>(sync. de demboraren)</small>	elizen	guatrian	gaizkien	aguan
4.	<u>Datif.</u>	demborai <small>(sync. de demborari)</small>	elizei	guatriai	gaizkiei	aguai
5.	<u>Instrumental.</u>	demboraz <small>(sync. de demboraren)</small>	elizez	guatriaz	gaizkierz	aguar
6.	<u>Relatif.</u>	demboretako	elizetako	guatretako	gaizkitako, <small>gaizkitako</small>	aguetako, <small>agotako</small>
7.	<u>Inessif.</u>	demboretan	elizetan	guatretan	gaizkitan, <small>gaizkiten</small>	aguetan, <small>agotan</small>
8.	<u>Allatif.</u>	demboretara	elizetara	guatretara	gaizkitara, <small>gaizkitera</small>	aguetara, <small>agotara</small>
9.	<u>Ablatif.</u>	demboretatik	elizetatik	guatretatik	gaizkitetik, <small>gaizkitetik</small>	aguetatik, <small>agotatik</small>

défini.

Buru	Yai	Izen	Itz	Biotz	Egun
buruk	yayek	ixenek	itrek	biotrek	egunek
buruen	yayen	ixenen	itxen	biotxen	egunen
burui	yayi	ixeni	itxi	biotxi	eguni
buruz	yayer	ixenez	itzez	biotzez	eguner
buruteko, *-ko	yayetako, *-ko	ixenetako, *-ko	itretako, *-eko	biotretako, *-eko	egunetako, *-eko
buruten, *-n	yayetan, *-en	ixenetan, *-en	itretan, *-en	biotretan, *-en	egunetan, *-en
burutera, *-re	yayetara, *-era	ixenetara, *-era	itretara, *-era	biotretara, *-era	egunetara, *-era
burutetik, *-etik	yayetatik, *-etik	ixenetatik, *-etik	itretatik, *-etik	biotretatik, *-etik	egunetatik, *-etik

Les noms propres, à l'indéfini, reçoivent les mêmes suffixes que ceux du singulier, au relatif, à l'allatif et à l'ablatif. Quant à l'inessif, ceux qui se terminent en voyelle, prennent n, et en s'ajoute aux noms terminés en consonne.

gulier.

Burue	Yaye	Izena	Itxe	Biotra	Egune
buruek	yayek	ixenak	itrek	biotrak	egunek
buruen	yayen	ixenan	itxen	biotran	egunen
buruei	yayei	ixenai	itxi	biotrai	egunei
buruez	yayer	ixenaz	itzez	biotraz	eguner
buruko	yayeko	ixeneko	itxeko	biotreko	eguneko
buruen	yayian	ixenian	itxian	biotrian	egunian
burure	yayera	ixenera	itxera	biotrera	egunera
burutik	yayetik	ixenetik	itretik	biotretik	egunetik

Pluriel.

Buruek	Yayek	Izenak	Itrek	Biotrak	Egunek
buruek	yayek	ixenak	itrek	biotrak	egunek
buruen	yayen	ixenan	itxen	biotran	egunen
buruei	yayei	ixenai	itxi	biotrai	egunei
buruez	yayer	ixenaz	itzez	biotraz	eguner
buruetako, <small>buruteko</small>	yayetako	ixenetako	itretako	biotretako	egunetako
buruetan, <small>buruten</small>	yayetan	ixenetan	itretan	biotretan	egunetan
buruetara, <small>burutera</small>	yayetara	ixenetara	itretara	biotretara	egunetara
buruetatik, <small>buruteik</small>	yayetatik	ixenetatik	itretatik	biotretatik	egunetatik

Orreaga.

P. J. O. P. pag. 4

I. ^{I.} Seu erdie da. Errege Karlomano Auritz ^{I.} berrin dago bere ejerzito quirieki. Zeru illunian exta agiri, ez illergik, ta ez izerrik, urrutire sugar aundiek dixtelzante menditercian, francesak kantuen daude errien, Altabirkargo inguruetan sentitzen dire otouan izigarrizko marraskak, eta euskeldunek zorrizen ari dire bitertian beren dardo eta aizkorak Ibañetako malkor ta arrietan.

II. Joua garrrik, Karlomano erin luak artu du, quatruan onduan bere pajechuak leitzen dio amoriorako istorie bat; urrutisago, Erroldan fuerdiak garbitzen du bere Durandarte expata famosua, eta Turpin arxobispo onak erretatzen dio Jangoikuan Ama santai.

III. Paje neria, — erran zion errege Karlomanok; — zer da gaueko illuntasune austen duen oto oi? Jaune, — eranzun zion pajiak: Itatiko ichasua baño andiagoko basuan ostuak dire, aiziak mugityuek. — A! ume maitia, eriotran oryue iduri du, eta nere bitria ikeretzen da.

IV. Gaue oso illune dago, Ez illergik, ez izerrik agiri de zerruetan; urrutire sugar aundiek dixtelzante menditercian; francesak lo daude Auritz berrin, Altabirkargo inguruetan otouak marraskar daude, eta euskeldunek zorrizen ari dire beren dardo ta aizkorak Ibañetako malkorretan.

V. ¿Zer sonu de oi? — galdetzen du berriz Karlomanok, Eta pajiak, lo artuik eranzuten ez dio. — Jaune, erran zion Erroldan fuerdiak; Itatiko oran sonu da Andresaroko antien marrak ta Karrasye bat iduri du, — erran zion errege francesak. — Ala da, Jaune, dio Erroldanek; — tierra onek negar ityen du gitez oitren denian.

VI. arrityuek, Karlomanok erin lua artu du, luore eta zerue argik gabe daude, ostuak marraskar daude Altabirkarren, euskeldunen aizkorak eta darduak dixtelzante Ibañetako aritzen ertian.

VII. A! — suspiro bateki dio Karlomanok. Erin lo in dut, berutasun betek kiskiltzen nau; ¿Zer sonu de oi? — Eta Erroldanek, luak artuik, eranzun ez zion. — Jaune, eranzun zion Turpin onak; — erreza zaru, erreza zaru nereki. Sonu oi Euskalerriko gerra kanta da, eta gaur de gure glorien arkeneko egune.

VIII. Igazkiek argitzen tyu mendiek. Garaityue Karlomano igesi duaye, bere lume beltis eta bere kapa gorrieki. Umiak eta makorniak danxan dabiltra porren Ibañetan. Estranjeroik exta ga Euskalerrien, eta montañesen irrinxiek iztzen dire zerruetaraño.

Remarque. Les mots en italique [n. B. Ce sont tous ceux que j'ai soulignés en rouge] différent, plus ou moins, de ceux de la traduction d' Auzá. Je ferai seulement observer que de voyer pag. 59, lin. 4 et pag. 117, lin. 11 de la précieuse collection "Orreaga" de Mr Campion est une faute d'impression, car des, permutation de da et toujours intransitif, ne saurait signifier, dans le même dialecte, "il est" et "il l'a". Il ne peut donc remplacer, quant au sens, ni du, ni deu, ni daw, toujours transitifs. C'est donc en galdetzen du Karlomanok qu'il faut corriger galdetzen de Karlomanok "Charlemagne le demande". En outre, la loi de l'affinité des voyelles, admise par les basques de Lizaso et d'Ultrama en général, exige de (non pas da) dans ¿zer sonu de? de la quatrième ligne de la pag. 59. Le traducteur, en effet, se corrige lui-même à la ligne 15 de la même page, en disant ¿zer sonu de? et non pas ¿zer sonu da? "quel bruit est-ce?" comme à la ligne 4. Londres, 27 Janvier 1881. L. Bonaparte